

"Ze heeft zo'n tuin nodig, voor het tekenen"

- gesprek met Annie Meussen, tekenares -

Willy Leufgen

Zelfs al zouden we vergeten hebben haar huisnummer te noteren, haar woning hadden we ook zo wel gevonden: de kleine voortuin vormt een natuur- en vormrijk, groen contrast in de verder wel erg 'opgeruimde' nieuwbouwwijk in Oss. Een voortuintje met een rozenpoortje, twee berkjes, een hazelaar, een lijsterbes en veel maagdenpalm als bodembedekker.

Wij gaan op bezoek bij Annie Meussen, tekenares van de prachtige aquarellen in "Eik en Beuk", in "De Kleine Plantengids" en "De Kleine Zoogdierengids", het boekje "De Natuurrijke Tuin", de kalenderplaten van VELT ...

"Ach, de burens zijn heel anders, maar wel aardig." Voordat we pen en papier uitpakten, vertelt Annie ter illustratie dat toen er een tijdje geleden mensen van de gemeente in haar voortuin bezig waren met een putje, de burens haar te hulp schoten. De toen nog jonge struikjes in de voortuin stonden volgens de jongens van de plantsoendienst bij hun werkzaamheden in de weg. Alles kappen dan maar. Protesten van Annie, compromisvoorstellen in de trant van 'een beetje snoeien is toch ook al voldoende', hielpen weinig. Maar de burens lukte het gelukkig wel de mannen duidelijk te maken, hoeveel de struikjes en boompjes voor de buurvrouw betekenden. Vooral het argument "ze heeft zo'n tuin nodig, voor het tekenen", dat had het gewenste effect.

Kinderjaren

Getekend heeft Annie, geboren in 1949 in Groesbeek, zolang ze zich kan herinneren: "Ik tekende altijd en overal: op alle boekjes, kranten, klepkastjes op school, papiertjes, viltjes". Haar vader was een hartstochtelijke hobbytekenaar. 's Zondags, na het kerkbezoek en het ontbijt, pakte hij de potloden, kleurpotloden of aquarelpotloden en dan maar tekenen. Dat hij wist wat

Annie Meussen

foto: Ruud Rogier

kwaliteitsmateriaal was merkte Annie op school. Later als kleuterleidster zou ze kinderen dan ook altijd behoeden voor inferieur materiaal.

Haar vader was een goede leermeester: hij werkte heel precies, illustratief. Alle kinderen van de familie Meussen tekenden in dit pre-televisietijdperk. Ook haar zus werd lerares handvaardigheid. Haar broers renden en speelden al gauw liever buiten, maar toen Annie onlangs de vroegere kleuterleidster van haar broers tegenkwam, vroeg deze of de jongens nog zo goed tekenden. Als kleuters tekenden ze volgens haar verbazingwekkend goed: ze zagen al veel details, zoals de schuine regenval, knieën en ellebogen bij mensen, details als stoepranden.

Tekeningen uit haar vroege kinderjaren kan Annie ons niet meer laten zien, wel romantische potloodschetsen uit haar MULO-tijd. Als dertien-/veertienjarige tekende ze toen 'romantische dingen', mooie paartjes, de aardige juf Stuart; leuke tekeningen, de sfeer van de vroege jaren zestig springt eruit.

Het Radboudziekenhuis

Daarna werd Annie kleuterleidster. Haar ouders zagen de kunstacademie voor haar niet zo zitten. 'Wat biedt zo'n opleiding nu voor een zekerheid, in welke kringen kom je in de grote stad wel niet terecht?' Eind jaren zestig, hippietijd ...

Maar als kleuterleidster kon ze haar creativiteit ook wel kwijt.

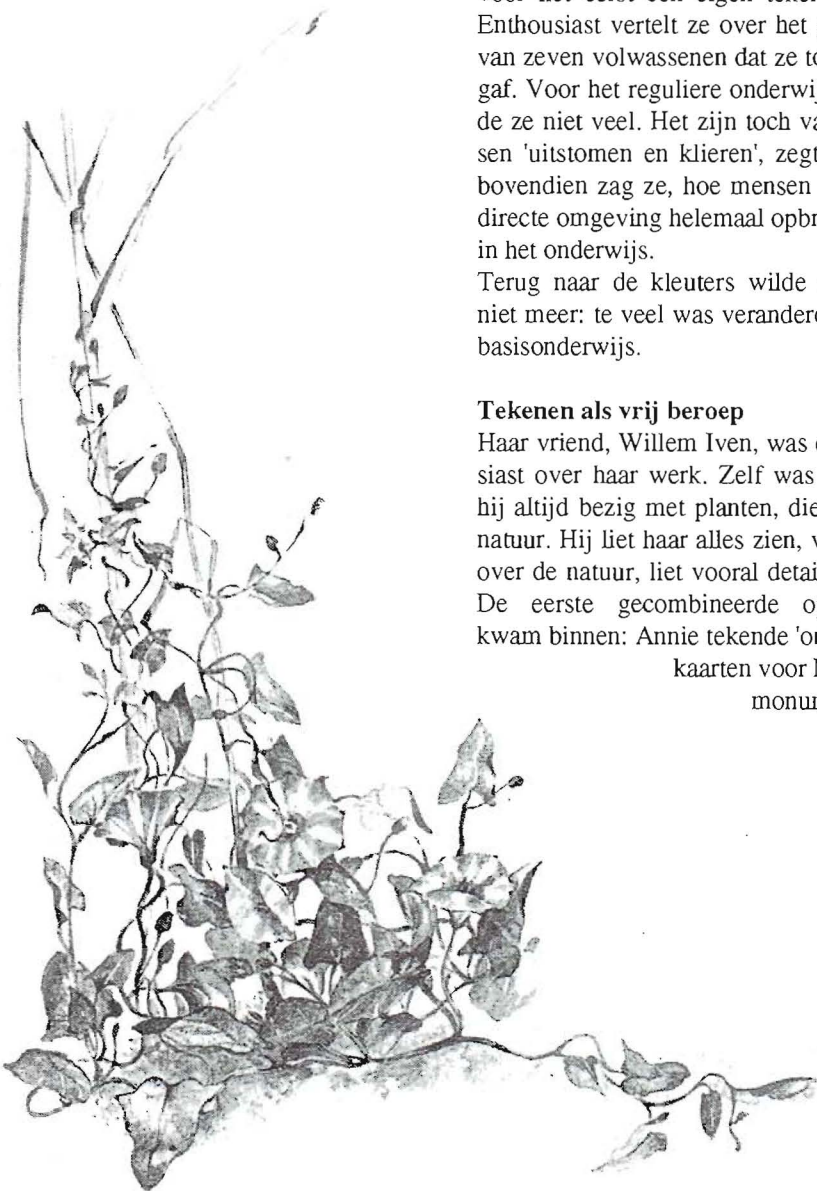
Na haar opleiding heeft ze ruim vier jaar als kleuterleidster in het Radboudziekenhuis in Nijmegen gewerkt. Een bijzondere plek, destijds een van de drie ziekenhuizen in Nederland, waar kleuter- tot en met voortgezet onderwijs in het ziekenhuis op een officiële school plaatsvond.

Zij gaf les - voor zover dat mogelijk was - aan kinderen met huidziekten en aan leukemie-patiëntjes. Heerlijk individueel onderwijs, soms in kleine groepjes. De kinderen die leukemie hadden, bezocht ze allen apart. En iedere keer weer al het materiaal ontsmetten. Maar wat zaten die kinderen uit te kijken naar haar les, met de neus-

jes tegen het raam op haar te wachten! Ze was de enige, die iets leuk met de kleuters deed. En als de kinderen erg ziek waren vertelde ze hen verhalen, zong ze hen iets voor of knuffelde ze de kinderen, die vaak wel beseften, dat ze niet beter konden worden. Haar aanwezigheid betekende even wat afleiding.

Annie schetst het werk als zwaar, zegt dat ze nooit aan het sterven van kinderen kon wennen en betwijfelt of dat op den duur zou zijn veranderd.

Via het Radboudziekenhuis leerde ze ook haar tweede leermeester kennen: Joep de Bekker, beeldend kunstenaar en hoofd van de medische tekenkamer van hetzelfde ziekenhuis, bekend door zijn cartoons in de Volkskrant. Van hem leerde ze vooral portretteren.

Jenny en Chris

Niet lang na haar Radboudperiode trouwde ze - "dat gebeurde toen nog zo" - en kreeg ze twee meisjes, Jenny en Chris. Ze bleef intussen tekenen: kaartjes voor allerlei gelegenheden. Toen haar kinderen naar de lagere school gingen werd Annie schoolmoeder. Zo bleef ze in contact met de buitenwereld, kon ze haar hobby weer samen met anderen uitoefenen.

Maar ze wilde meer technieken leren: begin jaren '80 begon ze aan een avondopleiding LO-akte tekenen in Den Bosch. Trots vertelt ze, dat ze als één van maar zes studenten in één keer haar diploma haalde. In Den Bosch leerde ze vooral de aquareltechniek, die haar huidig werk domineert.

In Aarle-Rixtel, waar ze midden jaren '80 met Willem Iven woonde, kreeg ze voor het eerst een eigen tekenkamer. Enthousiast vertelt ze over het groepje van zeven volwassenen dat ze toen les gaf. Voor het reguliere onderwijs voelde ze niet veel. Het zijn toch vaak lessen 'uitstomen en klieren', zegt ze, en bovendien zag ze, hoe mensen in haar directe omgeving helemaal opbrandden in het onderwijs.

Terug naar de kleuters wilde ze ook niet meer: te veel was veranderd in het basisonderwijs.

Tekenen als vrij beroep

Haar vriend, Willem Iven, was enthousiast over haar werk. Zelf was (en is) hij altijd bezig met planten, dieren, de natuur. Hij liet haar alles zien, vertelde over de natuur, liet vooral details zien. De eerste gecombineerde opdracht kwam binnen: Annie tekende 'onkruid'-kaarten voor Natuurmonumenten.

Willem kende daar mensen, en volgens Ton Coops sprongen haar plantentekeningen er positief uit. Alles klopte aan deze tekeningen, ze waren naar de natuur getekend.

En ze benadrukt hoe Willem, haar derde leermeester, haar steeds weer wees op kleine details, foutjes - nog steeds, nu al tien jaar lang. "Een heerlijk leven", zegt ze spontaan.

Na de onkruidkaarten begonnen de opdrachten langzaam binnen te lopen: Ton Coops belde haar op en vroeg of ze een eenvoudig boekje met planten voor kinderen wilde maken. Mét steun van Willems plantenkennis durfde ze het wel. Maar Willem moest eerst een proef als toekomstig kinderboekenschrijver afleggen, en slaagde daar gelukkig in.

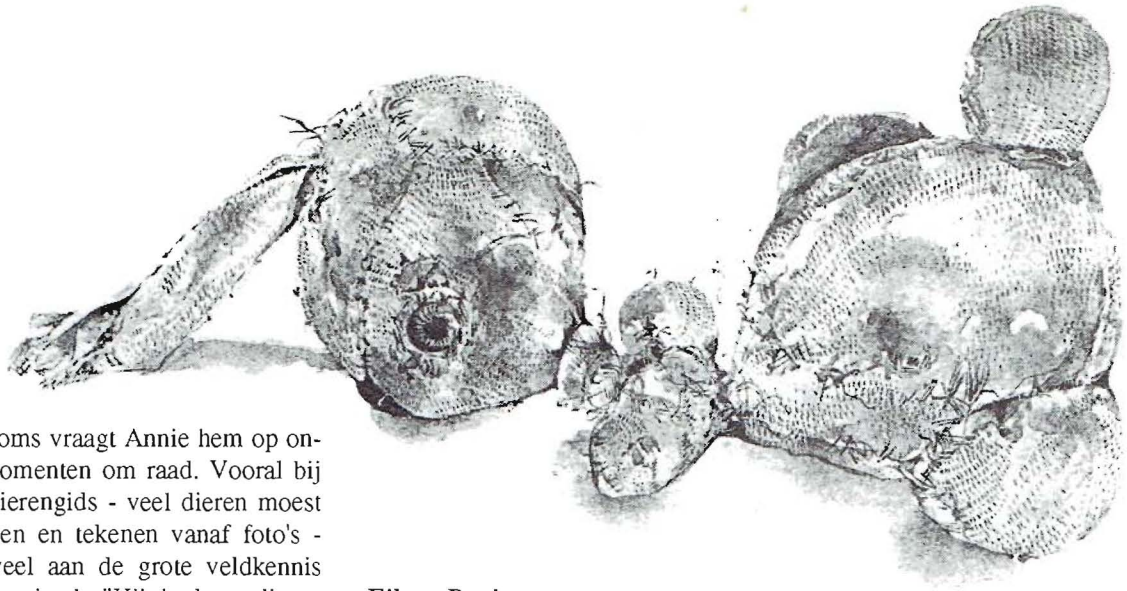
Een tweede boekje volgde, "De Kleine Zoogdierengids". Een derde is onder tusschen ook al klaar, "De Kleine Strandgids"; dit zal op een gunstig moment, volgend voorjaar verschijnen. "Het formaat van dit soort boekjes staat vast, de stijl van de kaft moet in de serie herkenbaar zijn, maar verder wordt je vrijgelaten in het werk", vertelt Annie. Marianne zegt dat ze de tekeningen van "De Kleine Plantengids" erg mooi en levensecht vindt. Je ziet ook dode blaadjes, planten in een herkenbaar biotoop, in de 'echte natuur'.

Hoe werkt ze? Annie tekent de planten, zoals ze ze vindt. Uit de natuur gehaald, afgeknipt of uitgestoken. Ze tekent het liefst op de tekenafel, de planten vlak voor haar.

In het veld zoekt ze de sfeer voor landschapstekeningen.

Ideale samenwerking

Willem kijkt naderhand naar de teke-

ningen, soms vraagt Annie hem op onzekere momenten om raad. Vooral bij de zoogdierengids - veel dieren moest ze schetsen en tekenen vanaf foto's - had ze veel aan de grote veldkennis van haar vriend. "Hij herkent dieren aan hun bewegingen, zelfs aan schaduw en in het donker". En kleine dieren ving hij voor haar in een val. En als de muis in een teil of emmer dan niet meer zo druk deed, kon Annie hem tekenen. Maar ze gaan ook vaak samen het veld in. Een weekeind vleermuizen kijken in een oud fort in Oelegem bij Antwerpen, gewoon om de sfeer te kunnen proeven. Of met een boswachter op stap, die een vossennest kent. Wachten, wachten, wachten ... heel stil. En dan geluk hebben. Lang mogen kijken naar spelende jonge vossen. Een heleboel beelden in je hoofd, en dan maar uittekenen thuis.

"Volgens mij heb jij de afgelopen jaren meer van de natuur geleerd dan menig een tijdens een biologiestudie", laat Marianne zich ontvallen.

Annie vindt het prachtig om overal naar toe te gaan. "Strand, heide, Terschelling, Frankrijk ... alle dagen vakantie. Mensen zeggen wel eens tegen mij: alle dagen werken, niets aan." Moeite heeft ze alleen met de tijddruk, die soms natuurlijk een rol speelt: de deadline van een uitgever bijvoorbeeld.

Eik en Beuk

Na drie boekjes bij Uitgeverij Ploegma verscheen onlangs de voorlopige kroon op haar werk: het Verkade-album "Eik en Beuk" met fraaie aquarellen van haar hand. Aquarellen, die zo een groot publiek bereiken: de oplage van 90.000 boeken doet haar nog steeds zichtbaar een beetje schrikken. Maar ze vindt het boek niet alleen kwantitatief een mijlpaal. Het is ook heel mooi opgemaakt, vindt ze. Ze laat ons de originelen zien, en inderdaad, het gelige papier, de kleurstelling e.d. verfraaien haar tekeningen zelfs nog en dat is uiteraard niet altijd het geval. We realiseren ons maar al te goed dat we zulke mooie kleurenafdrukken van haar aquarellen ook in Oase helaas niet kunnen bieden.

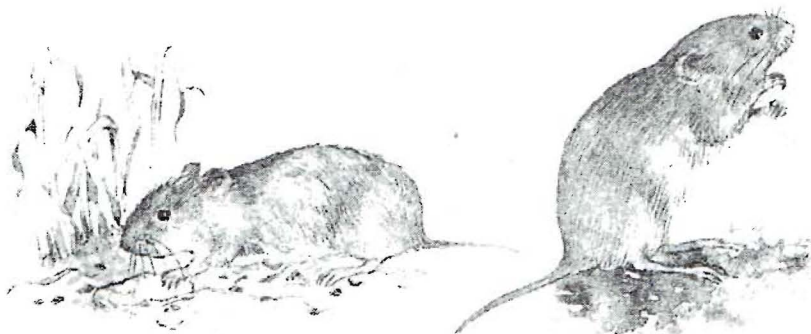
Annie's dromen

Een heleboel. Heel erg graag zou zij een boek(je) willen maken met aquareltekeningen van haar geliefde 'tutters en knuffels', oeroude doekjes, poppen e.d., gehavend door ontelbare knuffels van kinderen én vaak ook van volwassenen. Als Annie kinderen in een win-

kelcentrum of op straat met zulke vertutterde voorwerpen ziet lopen, dan probeert zij altijd hen te bewegen, deze te mogen tekenen. Niet iedereen vindt de tekeningen even mooi: wat triest en gehavend, zijn eerder de uitspraken. Maar Annie ontroert dat juist.

Iedereen vindt het mooi, dat ze planten niet alleen van de 'zonnige' kant belicht - 'natuur is niet altijd mooi', zeggen de mensen dan. "Maar met poppen, tutters en dergelijke ho, maar. Dit zit schijnbaar diep in de mensen. Mensen die gele bladen of tutters niet mooi, maar vies vinden, zien de diepte en de geschiedenis niet." Ter illustratie laat Annie een indrukwekkende hoeveelheid aquarellen van haar tutters en knuffels zien. Gehavend zijn de olifantjes, de beren, de konijnen; je 'ruikt' het veelvuldig gebruik, maar kunt je ook talrijke verhalen voorstellen. Waarom anders zou iemand zo'n beestje - stiekem - tot z'n zestigste of langer bewaren? Hier moet toch een uitgever voor te vinden zijn, die de fraaie knuffeldieren en opgetekende verhalen, verteld door Willem Iven, wil uitgeven.

Een ander plan is concreter: uitgeverij Malmberg wil de Heukels-flora op CD-rom gaan uitgeven. 260 scherpe tekeningen hebben zij nodig en zij hebben o.a. aan Annie gevraagd hieraan mee te werken. Ze heeft al wat uitgewerkte tekeningen klaar: witte en paarse dovenetel, salie; bloemen met het vergrootglas getekend. Een heel nauwkeurig karwij, want alle randen moeten erg scherp getekend zijn, anders vallen ze op het beeldscherm weg.

Wat zijn we vergeten?

O ja, de kaarten voor Jan Floris, uitgever van milieuvriendelijke kaarten, papier, enveloppen enz. in Den Bosch. Annie illustreert voor hem al jaren kaarten en enveloppen. Sommige mooie, haar vertederende kaarten verkopen slecht, die neemt Jan dan niet of alleen uit aardigheid... En twee kalenders voor VELT, een met vruchten van bomen en struiken (1993) en een met muurflora (1995), samen met Willem Iven, die bijpassende teksten schreef. Dan legt ze nieuwe aquarellen op tafel, mens én plant: brave hendrik, wilde marjolein, zwarte els - een punk-meisje. Deels nog niet helemaal af.

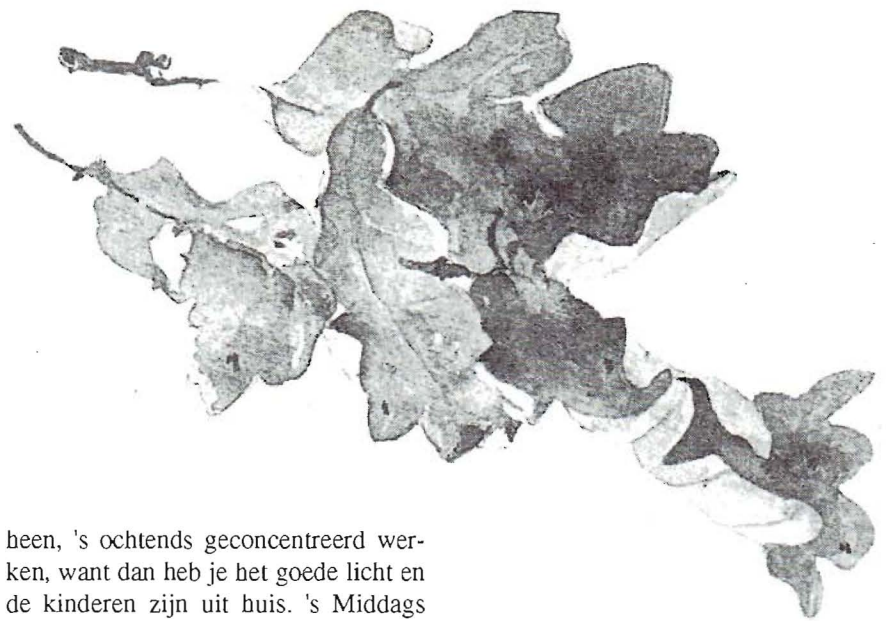
Zo kun je zien, hoe perfect Annie werkt: vaders leerschool. Ze weet nog niet wat ze er mee moet; kalenders, kleine agenda's?

En nog wat leuke probeersels: prachtig getekende struiken en vruchten, zoals meidoorn, sleedoorn en vuilboom, als mooi, rankend kader.

En de illustraties uit het boekje "De Natuurrijke Tuin" van De Kleine Aarde schieten ons te binnen - ook nog gebeurd in het afgelopen jaar.

Rust

"Je lijkt met heel veel rust te werken", zegt Marianne. Annie blijkt daar ook zichtbaar haar best voor te doen: een rustige, overzichtelijke sfeer om haar

heen, 's ochtends geconcentreerd werken, want dan heb je het goede licht en de kinderen zijn uit huis. 's Middags kan ze minder doen. Ook al weten de kinderen, dat het haar werk is, aandacht voor hun verhalen is ook wezenlijk.

En we praten nog wat over de inspirerende natuur van Groesbeek en omgeving, waar ze opgroeide: bosrijk, on-Nederlands, reliëfrijk. Annie's moeder woont er nog. En over het mooie van alle seizoenen, de kleine dingen, je ziet verkleurende blaadjes, mooie takken, krijgt een idee. Je verzamelt takken, zet ze in een pot, pakt een potlood, tekent wat lijnen voor en aquarelleert, zo werkt ze het liefst.

Zo heeft ze nu al een lijstje van 30 soorten struiken, die ze in kadervorm wil tekenen.

Exposities

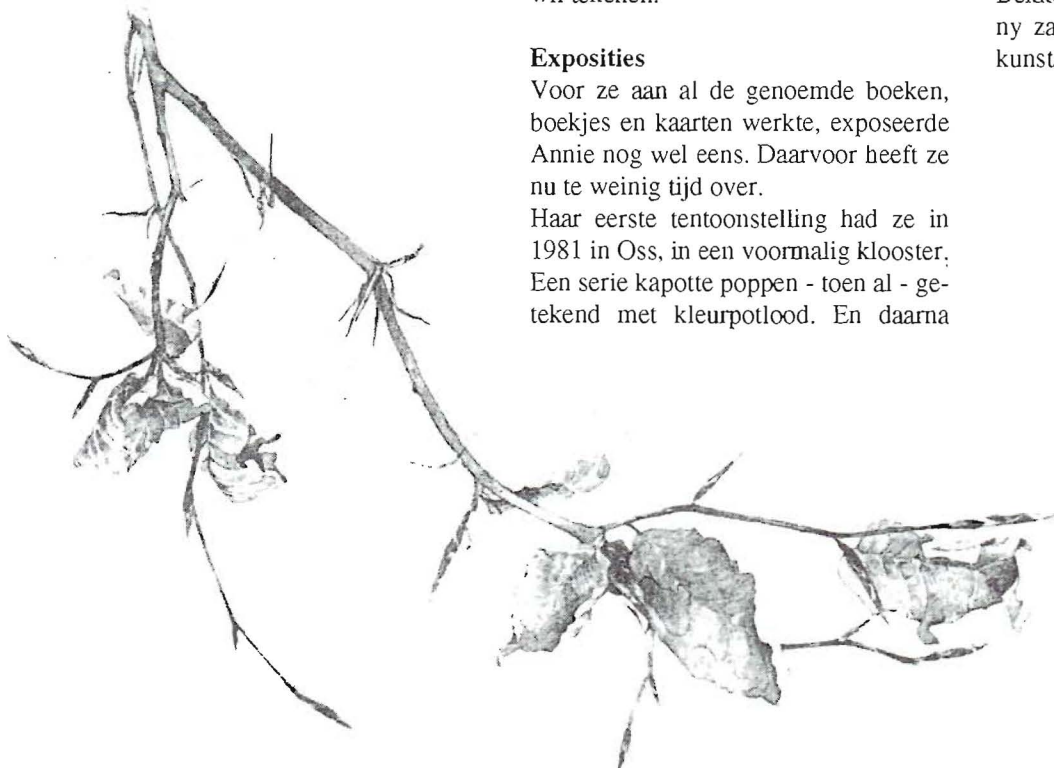
Voor ze aan al de genoemde boeken, boekjes en kaarten werkte, exposeerde Annie nog wel eens. Daarvoor heeft ze nu te weinig tijd over.

Haar eerste tentoonstelling had ze in 1981 in Oss, in een voormalig klooster. Een serie kapotte poppen - toen al - getekend met kleurpotlood. En daarna

volgde om de paar jaar een expositie, b.v. ook pentekeningen. Na haar opleiding werkte ze veel met de aquareltechniek en durfde ze grotere werken aan: schilderijen, geïnspireerd op muziek en gedichten.

Op de vraag, of ze dit weer zou willen doen, antwoordt Annie voorlopig ontkennend: "Er valt nog zoveel te ontdekken en wat ik nu doe, vind ik erg leuk".

Afsluitend praten we over de tekenambities van haar dochter Jenny. Jenny tekent graag, anders dan haar moeder uiteraard. Ze neemt lessen, (ook bij Annie's tweede leermeester, Joep de Bekker). Ze is er volop mee bezig. Jenny zal wat haar betreft graag naar de kunstacademie mogen. □

Wie de fraaie aquarellen, die Annie Meussen voor het boek "Eik en Beuk" maakte nog eens in het origineel wil zien, moet zich naar Hattem spoeden, waar de aquarellen tot en met 31 december a.s. in het Voermanhuis, Achterstraat 46-48, 8051 GC Hattem, 038-4442897, di. t/m za. 10-17 uur te bezichtigen zijn.

Illustraties uit:

De Kleine Plantengids, blz. 75 en 82;

De Kleine Zoogdiergids, blz. 43;

Eik en Beuk, blz. 35 en 71;

collectie "Knuffels en tutters".